

NOTTEB HM

ACTUEEL uitgave oktober 2022

AAN ELKAARS ZIJ

Waar het leven zucht

Een zachte hand overbrugt

Een hand op een schouder steunt

De pijn nadreunt

Het zachte kneepje in een hand

Je merkt het gevoelsverband

Je weet dat hij er is

Je vergewist

Je voelt de gezamenlijke strijd

Je wilt hem het liefst nooit meer kwijt

Het dal waar ze samen staan

Gesterkt zul je er doorheen gaan

Je trekt je aan hem op

Samen vecht je samen uit de strop

De klanken van verbondenheid

Samen heb je je van de last bevrijd

De zucht bij het helen

Zo liefdevol delen

Ondersteunende kracht

En hij ziet het

Je lacht

Inhoud

In de kijker	3
Kennismaking.....	7
Bewonersnieuws.....	8
Bewonerskring – 18 oktober 10u30	9
AANDACHT.....	9
Denkoefeningen.....	10
Even lachen	11
Handwerk club	11
Stafke heeft voor u gelezen	12
Intussen in De Meander.....	14
Foyer.....	16
Oud stadsarchief.....	17
Felixarchief restaureert 450 jaar oud document	17
In de buurt	19
SEPTEMBER in beeld.....	33
Afscheid van Queen Elizabeth II (1926-2022).....	40
Activiteitenkalender	41

Ontmoetingsmoment Parkinsonliga 3 oktober om 14 uur - Café Biart, Nottebohm Wzc

NOTTEBOHM
Care

Vlaamse Parkinson Liga, Nottebohm WZC en dagverzorgingscentrum De Meander gaven op 5 september het startschot voor een **nieuwe contactgroep voor mensen met Parkinson en hun naasten** in Nottebohm.

In oktober nodigen we enkele interessante sprekers uit van de **Onderzoeksgroep Neurorevalidatie van de KULeuven** (Parkinson Revalidatie Onderzoekslabo (www.pro-labo.be)):

- **Femke Hulzinga en Maaïke Gooris** - De effecten van gespleten-loopband training op het stappen en draaien bij Parkinson
- **Demi Zoetewei** - De effecten van 'slimme' cueing op freezing tijdens het stappen bij Parkinson

Prof. Moran Gilat, hoofdonderzoeker, zal ook aanwezig zijn.

Heb je interesse?

Dan ben je welkom op de bijeenkomst op maandag 3 oktober van 14:00u tot 16:30u.

Nottebohm, Biartstraat 2, 2018 Antwerpen

Er is een parking.

Laat ons weten indien je erbij wil zijn:

secretariaat@nottebohm.be

03/259 18 00

Kookworkshop met Ann en Yasmin dinsdag 4 oktober 10u

We geven de aftrap van dit nieuwe concept in Café Biart. De activiteit is alleen voor degene die ingeschreven zijn. Dit kon je via de vorige actueel.

8 NOVEMBER kan je je opnieuw inschrijven. Graag **voor 24 oktober doorgeven** aan Yasmin (team wonen en leven)

-----
0 IK ..... (BEWONER) SCHRIJF ME IN VOOR DE
KOOK WORKSHOP OP DINSDAG 8 NOVEMBER OM 10U IN CAFE BIART.

0 IK HEB EEN ALLERGIE : JA/ NEEN , zo ja welke :

.....

DEZE INSCHRIJFSTROOK AF EN BEZORG ZE AAN YASMIN

Klei atelier met Mathilde op dinsdag 4 oktober in de Linde *1AB

Kom om 14u30 de wondere wereld van klei ontmoeten en ontdek je eigen creatieve kant tijdens het omvormen van klei tot een mooie , eigen creatie.

Smaakfestival op vrijdag 7 oktober

Geniet van een Oosters Vispannetje tijdens het middagmaal speciaal uitgekozen als gerecht van die dag ter ere van het smaakfestival dankzij Sodexo. Laat het smaken !!

T Pratertje - ontmoetingsmoment personen met een niet aangeboren hersenletsel Donderdag 11 oktober om 14u30 - Brabozaal

't Pratertje

Ontmoetingsmoment voor mensen met een niet-aangeboren hersenletsel* en hun eventuele partner of mantelzorger.

Marcel Thijs en zijn partner Simone van Vlem leven al jaren met de gevolgen van een beroerte. Zij nodigen u uit om met elkaar van gedachten te wisselen en tips en trucs te delen over leven en samen-leven met de gevolgen van een niet-aangeboren hersenletsel.

Kom vrijblijvend kennismaken. We maken er een gezellige middag van met koffie en een zoete verwennerij.

Waar: Brabozaal, Nottebohm Wzc, Biartstraat 2, 2018 Antwerpen

Wanneer: dinsdag 11 oktober om 14u30

Inschrijven: gratis - om organisatorische reden vragen wij wel om even te laten weten of je komt - Inge Melis: 0485230531 inge.melis@nottebohm.be
(bedenkt u zich op het laatste moment nog dan bent u uiteraard ook welkom)

*beschadiging aan de hersenen als gevolg van een beroerte, ongeluk, hartstilstand of hersenaandoening

Vrijzinnige herfstactiviteit – 12 oktober

Over het leven

De dagen korten, de herfst is in het land. Deze dagen vervullen ons met weemoed en nostalgie. We kijken terug naar wat is geweest. Het pad dat we hebben bewandeld, de bagage die we met ons meedragen.

Ieder van ons heeft op zijn eigen manier het leven ingevuld. Op deze gespreksnamiddag gaan we met elkaar in gesprek over dat leven: Hoe is het voor jou gelopen? wat was er mooi en goed? waar ben je trots op? waar heb je van gehouden of genoten? welke waarden heb je nagestreefd?... maar ook wat er misschien moeilijk liep, wat je anders had willen doen, waar je spijt van hebt.

Je vertelt wat je zelf wil, met wederzijds respect en vertrouwen.

En we doen dit met de blik van vandaag. Hoe is het nu? Wat draag je mee? Wat is waardevol? Wat koester je? Wat maakt je blij?

Gespreksnamiddag op **woensdag 12 oktober van 14u.30 tot 16u.**, begeleid door Wouter Matthijs, Vrijzinnig humanistisch consulent. In de zaal Nottebohm.

We vragen jou ook om één foto mee te brengen waarover je iets wil vertellen.

Vooraf inschrijven bij Inge of Yasmin

huis
van de **mens**
is vrijzinnig humanistisch

Vrijdag 14 oktober : Modeshow Donelli's

Kom naar de nieuwe herfstcollectie kijken 2022, gepresenteerd door Carine.
In café Biart :Modeshow start om 14u15
Kopen mag maar is zeker geen verplichting.

Vrijdag 28 oktober : Spookwandeling door Antwerpen

Tijdens de Antwerpse Spookwandeling dwalen we doorheen de kleine straatjes van oud Antwerpen. Op bijzondere plekjes houden we halt en

vertellen ware en ongelooflijke verhalen. Zo loopt u in de voetsporen van helden en zondaars en herbeleeft u eeuwenoude sagen en legenden. Zo maken we kennis met de angst die heerste in de stad, angst voor spoken, voor misdaad of bestraffing. Gelukkig blijkt humor het beste wapen tegen alle onheil. Spannend en ontspannend, maar steeds verrassend, een meeslepende ervaring!

Inschrijven bij Yasmin voor 10 oktober , beperkte plaatsen.

Indien er een familielid of vriend(in) meekan gaan om je rolstoel te duwen laat gerust weten. Begeleiding is gratis.

Concert Au Bal Mystique - zaterdag 29 oktober om 15u00

Herman Dils - zang gitaar. Raf Stroobants - piano. Patrick Lahouse - bas. Sara Melis - viool. Erwin Peeters - slagwerk

Zij brengen voor ons Franse en andere landen klassiekers. Brel. Bécaud, Montand etc.
Inkom 3 euro - glaasje cava inbegrepen

Reserveren vooraf bij Inge Melis

Kennismaking

Ik ben Dominique Mattheesen, en deel u met enthousiasme en vreugde mee dat ik sinds 1/9/2022 als referentie persoon dementie in Nottebohm in dienst ben.

Gedurende 30 jaar was ik werkzaam op een neurologische praktijk in Antwerpen.

Op deze praktijk nam ik de meeste courante neuropsychologische testen af ter diagnosestelling van dementie. In de context van een tweejarige klinische studie van een testgeneesmiddel volgde ik een geselecteerde groep Alzheimer patiënten op als studie coördinator.

De nood aan persoonlijke individuele begeleiding van patiënten en hun mantelzorgers in de thuisomgeving daagde mij uit tot het in de praktijk brengen van deze gespecialiseerde dementie-coaching.

Mijn dagelijkse opvolging en betrokkenheid van deze patiënten thuis, en ook toen ik met hen reisden, bevestigden mijn roeping en feeling in de begeleiding van deze personen in hun dementieproces.

Tijdens de Covid periode kreeg ik de kans als vrijwilliger het dagelijkse reilen en zeilen te ervaren op de beschermde afdeling in een woonzorgcentrum. Ook kwam ik regelmatig als bezoeker in Nottebohm.

De vacature als referentie persoon dementie kwam dan ook aan als een bevestiging: mijn wens was groot om deel uit te maken van het Nottebohm team: het goed gevoel te zorgen samen met collega's voor en met elkaar, hen te ondersteunen om te streven naar persoonsgerichte zorg en een zo hoog mogelijke levenskwaliteit door het creëren van een warme thuis voor onze bewoners.

Ik zie er naar uit jullie te leren kennen....

We vieren de verjaardag van:

02/10 Tournier Mady

03/10 Moreau Paul

05/10 Van Meenen Alfons

16/10 Fret Vera

27/10 Goolis Elisabeth

28/10 Trier Mathilde

28/10 Goris Julia

Overlijdens :

Mevrouw Aap is overleden in het ziekenhuis op zondag 4 september 2022
Jacqueline woonde in de leefgroep van 1B sinds april 2018.

Mr. William Van Eesbeeck is hier overleden op 6 september 2022.

Meneer Van Eesbeeck verbleef reeds vele jaren in assistentiewoning 1 samen met zijn echtgenote die vorig jaar overleden is. Hij was 95 jaar.

Mevr. Verbruggen Madeleine is hier overleden op maandag 26 september 2022.

Madeleine verbleef hier sinds mei 2018 in de leefgroep van 2b. Zij werd 103 jaar.

Dhr. Vandekerckhove Rik is overleden in de nacht van zondag 18 op maandag 19 september. Hij woonde sinds 30 juni 2018 in de leefgroep van 1AB. Hij was 79 jaar oud. Rik was in Nottebohm erg gekend, hij kwam 21 jaar geleden reeds naar de Meander en de revalidatie.

Onze gedachten gaan uit naar de familie en vrienden van Jacqueline, William, Rik en Madeleine. Onze oprechte deelneming.

Bewonerskring – 18 oktober 14u30 in de Linde

Welkom in de Linde om 14u30 voor onze volgende bewonerskring

AANDACHT

Nyumba Ya Wazee benefit dinner – 26 november vanaf 17 uur

NIET OP 15 OKTOBER ZOALS VOORHEEN MEEGEDEELD

Nyumba Ya Wazee wilt u graag uitnodigen voor een benefit diner.

Dat zal doorgaan op 15/10/2022 in Woonzorgcentrum Nottebohm , Biartstraat 2, 2018 Antwerpen vanaf 17u00.

Inschrijving verplicht via email: kmeersman@telenet.be of kakurastellah@hotmail.com om de hoeveelheden eten in te schatten.

U kunt op voorhand betalen op BE39 0004 2210 7119. Vermeld dan ook uw naam, aub. Bewoners kunnen zich inschrijven via team wonen en leven.

Prijs: volwassen 30 euro, Kinderen 20 euro.

Na twee jaar zonder een gezellige sfeer met de Nyumba Ya Wazee avond, gaan we er dit jaar een speciale avond van maken. We zullen Oegandese muziek afspelen en een film tonen van onze werken in Oeganda.

De VZW Nyumba Ya Wazee is een mooi project ten voordele van kwetsbare ouderen in Oeganda. Met een kleine VZW in Antwerpen zetten we ons al een paar jaar in om geld in het laadje te brengen en de werking in Oeganda vooruit te helpen.

En dat is nodig want de situatie is er ter plaatse, mede door de pandemie, niet beter op geworden.

Ouderen geraken steeds meer geïsoleerd van hulp en vinden maar moeilijk een bron van inkomsten om zichzelf te zorgen, maar ook voor hun kleinkinderen waarvoor ze vaak verantwoordelijk zijn.

Bedankt en vergeet zeker niet de datum te noteren in u agenda.

Warme groeten Stellah en Katherine.

Even lachen ...

Handwerk club

Wie Linkeroever zegt, denkt al snel aan hoge flatgebouwen, brede lanen met veel groen en een fijne promenade langs het water, maar dat was ooit anders. Waar vandaag deze diverse woonwijk ligt, situeerde zich vroeger een klein, tot de verbeelding sprekend dorpje. Vandaag nemen we je mee naar het Sint-Anneke van vroeger.

'T Sint-Anneke, een eigenwijs gehucht van Zwijndrecht
Je hebt vast al gehoord van het Sint-Anneke, maar allicht denk jij dan aan het strandje aan de Schelde, met enkele restaurantjes en het openluchtzwembad. Wist je echter dat hier vroeger een dorpje lag? Omringt door een prachtig polderlandschap, de Borgerweertpolder, lag het oude Sint-Annadorp. Officieel was het een gehucht van Zwijndrecht, maar de inwoners maakten er zaak van om hun eigen karakter te behouden en zich te weren tegen het 'gierige Zwijndrecht' en het 'bemoezuchtige Antwerpen'.

Het was een schattig, piepklein en pittoresk dorpje dat een zestal meter hoger lag dan het omgeven polderlandschap en daardoor goed gespaard bleef van overstromingen. De ligging van de dorpskern van het oude dorpje kan je situeren van ongeveer het voetpad van de Beatrijslaan tot aan de Schelde en van de minigolf tot aan de aanlegplek van de oude veerboot. Erg klein dus, maar groot genoeg om naam te maken bij de Antwerpse bevolking.

Een plek voor mosseltjes, biertjes en vertier
Van de 19^e eeuw tot kort na de Tweede Wereldoorlog was het Sint-Anneke de 'place to be' voor Antwerpenaars die nood hadden aan een dagje uit. Je kon

er na een plezierig tochtje met de overzetboot even ontsnappen aan de drukte van de stad. Het dorpje had naar schatting een 1500 inwoners en bestond slechts uit een 80-tal huisjes. In meer dan de helft kon je echter genieten van een goeie pot mosselen of een frisse pint. Voor een bord mosselen met brood betaalde je in die periode slechts 30 centiem, een peulschil en ongeveer de prijs die je ook voor de overzetboot neertelde.

Het Sint-Anneke was een plek voor alle standen. Waar je de dokwerkers op zondag kon terugvinden in een van de cafeetjes, zag je de gegoede burgerij in een van de chiquere etablissementen. De bekendste waren het Kursaal en het casino Belvédère.

Beide gebouwen werden opgericht naar aanleiding van de wereldtentoonstelling in 1885. Het Kursaal lag recht tegenover de Suikerrui en was een prachtig gebouw met een exotische uitstraling. Volledig opgedoft kon de burgerij hier genieten van een diner in het befaamde restaurant terwijl hun kroost zich amuseerde in de omliggende speeltuin. De Belvédère lag iets verder, recht tegenover het Steen en ook dit gebouw straalde rijkdom uit met zijn torentje en prachtige afwerking. Helaas vielen beide gebouwen

in 1914 ten prooi aan de Duitse kanonnen. Met de vernielingen van WO1 kwam het toerisme in het dorpje meteen ook in een neerwaartse spiraal terecht.

Antwerpen verwelkomt het 'Vlaams Hoofd'

'Het Vlaams Hoofd?', hoor ik je denken. Wel, tot 1923 maakte Linkeroever geen deel uit van Antwerpen, maar was dit het meest oostelijke punt van Oost-Vlaanderen. Al eeuwenlang vormde de Schelde de grens tussen het Graafschap Vlaanderen en het Hertogdom Brabant, of zoals de situatie er begin 20^e eeuw uitzag, tussen Oost-Vlaanderen en Antwerpen.

In 1923 mocht Antwerpen Linkeroever wel verwelkomen en dat bracht heel wat toekomstdromen met zich mee, en maar goed ook. Linkeroever had immers flink te lijden gehad tijdens de Eerste Wereldoorlog en kon een frisse wind goed gebruiken. Begin 19^e eeuw had ook Napoleon al een poging ondernomen om dit stukje polder volledig te vernieuwen, maar zijn inspanningen bleken tevergeefs. Hij begreep als geen ander de gunstige ligging van de haven van Antwerpen en had plannen om van de stad een echte militaire krachtpatser te maken, gericht op Engeland. Hiervoor wilde hij op Linkeroever een nieuwe stad bouwen, Ville Marie-Louise. Bij de val van Napoleon bleek uiteindelijk enkel de veste die hij rond zijn 'oorlogsstad' wilde graven grotendeels afgerond. Deze gracht was 50 meter breed en lag pittoresk tussen de bomen. Later zag café-mosselhuis 'Het Veerhuis' hier een prachtige gelegenheid in om roeibootjes te verhuren aan zijn klanten. Zo zal de veste van Napoleon allicht het decor geweest zijn voor heel wat romantische avonden van Antwerps koppeltjes.

Linkeroever, groot verlies of een droom voor de toekomst?

In 1929, enkele jaren na het huwelijk met Antwerpen, werd de IMALSO opgericht (Intercommunale Maatschappij van de Linker-Scheldeoever). Deze schreef een wedstrijd uit voor een plan om Linkeroever in een nieuw jasje te stoppen. De inzendingen kwamen gretig binnen en zelfs een vermaard architect zoals Le Corbusier voelde de mogelijkheden van Linkeroever lonken.

Hij wilde hier een gloednieuwe stad stichten met de naam 'Ville Radieuse'. Het moest een aanklacht worden tegen de steden uit de 19^e eeuw, met smalle

straatjes en zonder groen of licht. De stad van Le Corbusier zou orde en rust uitstralen, met brede lanen, woningen op palen met daktuinen en veel groen en vrije ruimte.

Uiteindelijk draaide de wedstrijd op niets uit en werd er geen winnaar gekozen, al werd het stratenplan van Le Corbusier wel tot uitvoering gebracht. Een drastische verandering die wel gebeurde, was het opspuiten van de bodem. De grond werd zo'n 3 meter opgehoogd en het oude Sint-Annadorp begon beduidend lager te liggen dan de straten errond. De laatste huisjes die overbleven, stonden nog even bekend als 'Sint-Anneke Put', maar in 1955 werden ze allemaal onteigend en verdwenen ze onder de grond. Enkel het kerkje bleef nog tot 1968 staan, maar werd dan ook vervangen door een moderner exemplaar. In de jaren 50 verschenen ook de eerste villa's en flatgebouwen en in de jaren 60 en 70 werden ook in de Amelinckxflatgebouwen en Europark wijk gebouwd en kregen de verschillende wijken van Linkeroever vorm.

En vandaag?

Vandaag wordt Linkeroever hoe langer hoe meer terug een plek van rust waar je wat natuur kan opsnuiven. De lange boulevard langs het water, het prachtige Sint-Annabos en het Galgenweel met bijhorende zeil- en wakeboardclub hebben, zeker in de zomer, een fijne recreatieve waarde voor de stad. Daarenboven kan elke Antwerpenaar beamen dat je de mooiste skyline van 't Stad wel degelijk te zien krijgt vanop Linkeroever.

Wat de toekomst brengt voor dit stukje stad? Er zijn plannen om de groene troeven van Linkeroever nog verder te ontwikkelen. Er zou onder andere een voetgangers- en fietsersbrug komen om de verbinding tussen de twee Scheldeoeveren makkelijker te maken. Ook het Sint-Annastrand zou in zijn glorie hersteld worden en de wandelpromenade langs het water zou uitgebreid worden met een focus op veel groen en recreatiemogelijkheden. Wij kijken alvast uit naar het 'Linkeroever van morgen'. Wie weet is het over enkele jaren opnieuw de 'place to be' voor weekend uitstappen. Wij hebben er alvast zin in!

Stafke

Intussen in De Meander

Woont u nog thuis of in een assistentiewoning?
Wilt u een keer proeven van de sfeer in het
dagbestedingscentrum of kennismaken met het
gloednieuwe programma? Kom dan zeker eens
langs of bel ons op 03/259.18.19.

Het team van de meander ontvangt u graag met
open armen.

Enkele sfeerbeelden :

ACTIVITEITENKALENDER MEANDER Oktober

Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
3-okt	4-okt	5-okt	6-okt	7-okt
<i>Beautisalon</i>	<i>Koken met Jordy > warme verwenchocomelk</i>	<i>Smul + Koffiekleets</i>	<i>Bewegen op muziek met Chantal</i>	<i>beautysalon</i>
Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
10-okt	11-okt	12-okt	13-okt	14-okt
<i>Concert op groot scherm</i>	<i>Gebruikersoverleg met hartig hapje</i>	<i>film op groot scherm</i>	<i>Koken met Chantal & Jordy > pizza</i>	<i>Modeshow Donneli's</i>
Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
17-okt	18-okt	19-okt	20-okt	21-okt
<i>Thee-time</i>	<i>Woordzoeker op groot bord</i>	<i>Smul + Domino in het groot</i>	<i>Verwenontbijt</i>	<i>Bewegen op muziek met Chantal</i>

Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag	
24-okt	25-okt	26-okt	27-okt	28-okt	
<i>Halloweenversiering maken</i>	<i>Koken met Jordy > Halloweensoep</i>	<i>Smul + Halloweenversiering maken</i>	<i>Uitstap</i>	<i>Halloweenversiering ophangen</i>	
Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag	
31-okt					
<i>Koken met Jordy > muffins</i>	/	/	/	/	

Foyer

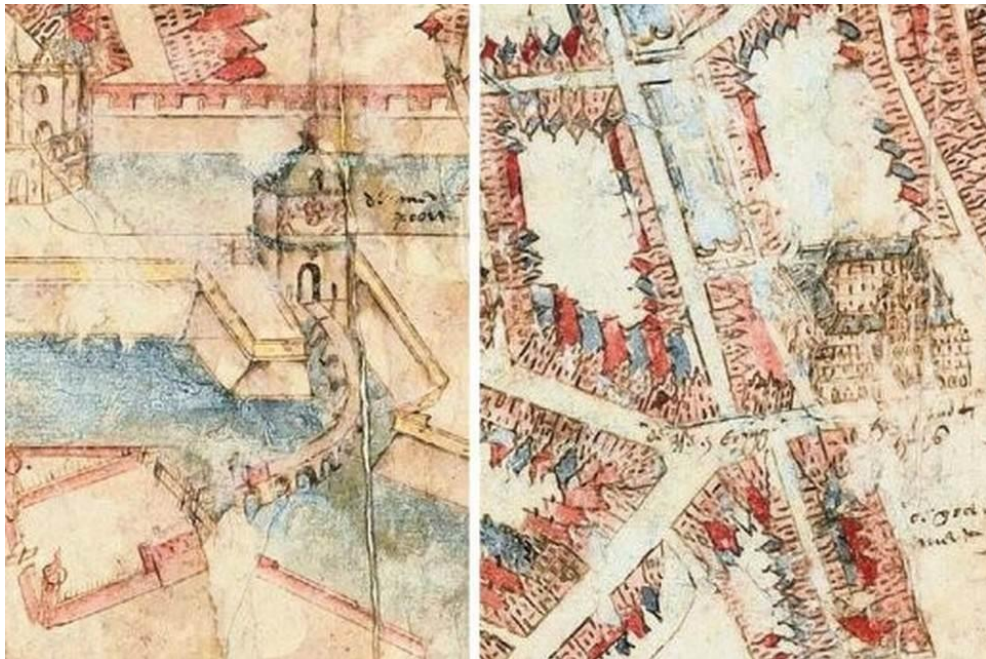
Voor de bewoners van de Foyer op 2B is er een ander activiteitenprogramma. In een vaste structuur zijn wekerende rustmomenten en activiteiten aanwezig. Vanuit de foyer nemen bewoners ook deel aan activiteiten die elders in het woonzorgcentrum doorgaan. Maandag 12 oktober komt Frank met zijn accordeon. Hieronder een overzicht van een mogelijke weekplanning.

Dag	Voormiddag	Namiddag
Maandag	Krant	Muziek of beweging
Dinsdag	Kookactiviteit - Soep	Lekkernij
Woensdag	Quiz	Muziek beluisteren of wandeling in de tuin
Donderdag	Krant	Reminiscentie (koffieklets over vroeger)
Vrijdag	Eucharistie	Creatief samenzijn
Zaterdag	Krant	Film
Zondag	Krant	Koffie en gebak

Enkele sfeerbeelden :

Oud stadsarchief

Felixarchief restaureert 450 jaar oud document

Het Felixarchief gaat een met de hand getekende stadsplattegrond restaureren. Het unieke document is naar alle waarschijnlijkheid de oudste plattegrond van Antwerpen.

De stadsplattegrond kent enkele opvallend heden, die het document uniek maken. Het is vermoedelijk een laat-16de-eeuwse kopie van een eerdere kaart, waarop laat-16de-eeuwse gebouwen toegevoegd zijn aan het middeleeuwse stadsbeeld. De voorstelling van de huizen in de binnenstad op deze plattegrond is kenmerkend voor middeleeuwse tekeningen van steden en komt na 1530 niet meer voor. Op het middeleeuwse stratenpatroon pronken enkele belangrijke gebouwen, die pas later toegevoegd werden. Zo is het in 1564 afgewerkte stadhuis met een nog open binnenplaats te zien.

De stad wordt omringd door zowel de middeleeuwse stadswallen als door de Spaanse omwalling uit 1542. Daardoor ontstaat een beeld van Antwerpen met een schijnbaar dubbele omwalling, een situatie die nooit heeft bestaan.

Citadel

Op de plattegrond komt ook de citadel uit 1567 voor, wat het een unieke kaart met alle versterkingswerken van Antwerpen in de 16de eeuw maakt.

De stadsplattegrond is getekend op de achterzijde van een ander interessant document: een kaart van de waterlopen in de wijde omgeving van Gent. De citadel van Gent (1540) staat al wel op de kaart, terwijl de nieuwe omwalling die tussen 1577 en 1584 werd gebouwd, nog niet is afgebeeld. Dat betekent meteen dat we hier te maken hebben met één van de oudste hydrografische kaarten van dit deel van Vlaanderen.

Kijklustigen welkom

De kaart heeft in de loop van de voorbije 450 jaar heel wat schade opgelopen. Het bestaat uit vier grote en een reeks kleinere fragmenten. Er ontbreken delen door de inwerking van vocht en schimmel. In het verleden werden enkele delen verstevigd met papier, maar dat heeft meer kwaad dan goed gedaan. Na de restauratie zullen beide kaarten zo snel mogelijk digitaal ter beschikking gesteld worden van het publiek.

RUDY COLLIER

Foto: Stadsarchief Antwerpen

In de buurt

Burenborrel augustus

Koffie Hertoghe augustus

Geschiedenis van de wijk

Beste Lezers,

Architect Jacques De Weerdts en omgeving Hertoghe.

80 jaar geleden overleed de Mechelse-Antwerpse architect Jacques De Weerdts (1867- 1942). Op 1 en 2 oktober is er een herdenkingsweekend op Zurenborg en Antwerpen-Noord. Dan zal ook mijn boek over de architect gepresenteerd worden. Jacques De Weerdts heeft heel wat woningen ontworpen in art nouveau en eclectische stijlen. Een 35-tal zijn beschermd als monument en nog vele andere zijn gelegen in een beschermd landschap. Ook in de omgeving van het park Hertoghe en de Markgravelei zijn mooie realisaties te zien van de architect. Jammer genoeg zijn er ook verschillende gebouwen afgebroken of projecten niet doorgegaan.

In mijn boek heb ik niet zijn ganse oeuvre kunnen beschrijven. Jacques De Weerdts is een architect van vóór WOI. Hij moet verschillende tekenaars of stagiairs in dienst gehad hebben. Ook bij de realisatie van nieuwe straten komen we heel wat tijdgenoten tegen.

De rubriek *geschiedenis van de wijk* geeft me de mogelijkheid om in de omgeving nog enkele panden te beschrijven alsook gebouwen die een link hebben met zijn periode. Hierbij alvast een voorsmaakje van de wandeling.

Wie is architect Jacques De Weerdts? Hij is geboren in Mechelen in 1867 in een eenvoudig arbeidersgezin. Vader en broers werkten bij de Staatsspoorwegen in Mechelen. Jacques volgt opleiding in de kunstacademie van Mechelen en gaat ook werken als tekenaar bij de spoorwegen. In 1895 komt hij in Antwerpen wonen. Als tekenaar ontwerpt hij zijn eerste huizen voor collega's van de spoorwegen. In 1906 wordt hij zelfstandig bouwkundige en heeft al 35 huizen gebouwd. Zijn architectuur evolueert van Vlaamse renaissance naar art nouveau en beaux arts architectuur. Hoogtepunt in zijn carrière is 1906 -1914. WOI wordt een duidelijk breekpunt met vlucht naar Nederland. Over zijn naoorlogse periode is weinig geweten. Jacques De Weerdts overleed in de psychiatrische instelling van de broeders Alexianen in Boechout in 1942. Tot hiertoe hebben we nog geen afbeelding of familieportret kunnen vinden van hem.

Academie Mechelen

Station van Berchem uit 1897

1. Lemméstraat nr. 7. Deze meergezinswoning in art-nouveaustijl is ontworpen door J. De Weerdts

in 1913 voor Joseph Maas. Men zou niet verwachten dat dit een meergezinswoning was. Begane grond, eerste en tweede verdieping vormden volgens de bouwplannen afzonderlijke wooneenheden. Men noemde dit huurkwartieren. De voorgevel heeft een duidelijk art-nouveau karakter. In de muurvlakken zijn de originele sgraffitopanelen vervangen door blauwe mozaïekpanelen. Door inkorting van de vensters is er een garagepoort gerealiseerd.

Lemméstraat nr. 7

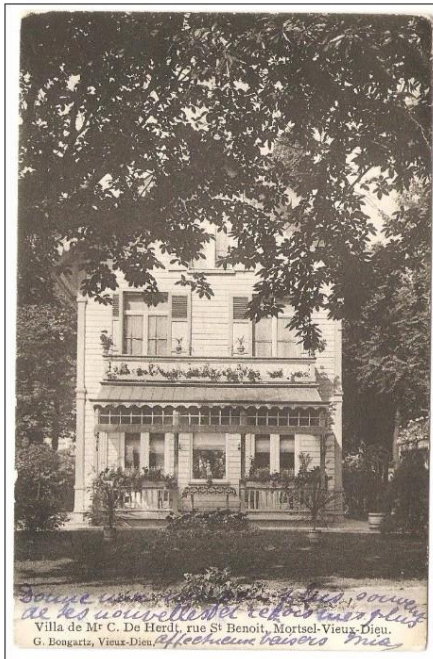
2. **Van Putlei nr. 38.** Hier zien we één van de eerste woningen van deze straat ontworpen door architect Emile Thielens voor Anna Thielens. E. Thielens is de bekende Antwerpse art-nouveau architect die verschillende paviljoenen voor de Zoo heeft ontworpen. Hij had een dubbele villa in de St-Benedictusstraat te Mortsel waar hij in 1911 is overleden. Het tweede gedeelte werd verhuurd aan de houthandelaar Cléomir Jussiant. Deze heeft in 1924 een riante woning laten bouwen in de A. Goemaerlei nr. 28 door de architecten Jan Vanhoenacker, John Van Beurden en Jos Smolderen. Samen met de eerste twee architecten heeft J. De Weerdts meegedaan aan de wedstrijd in 1911 voor een Volksschouwburg aan de Van Immerseelstraat. Zij hadden de eerste prijs en De Weerdts de tweede. Nochtans zou zijn project uitgevoerd worden. De realisatie is niet doorgegaan. Architect Jacques De Weerdts koopt in 1911 ook een villa met 4000m² tuin in de St-Benedictusstraat te Mortsel. Deze villa's lagen binnen de krijgsdienstbaarheid en zijn afgestookt in oktober 1914 door het Belgisch leger. De villa van Thielens lag er nochtans buiten en was in steen en werd toch afgebrand. Van Putlei nr 38 is in 1932 aangekocht door architect Jos Smolderen, ons bekend van de Wereldtentoonstelling 1930 en de Kristus Koningkerk. Hij is ook samen met J. De Weerdts en familie gevlucht naar Nederland via Kruiningen op 8 oktober 1914. J. Smolderen was de schoonbroer van architect Jan De Belder uit Borgerhout. Deze laatste heeft de huizen Markgravelei nr. 138 en 139 gebouwd.

Van Putlei nr. 38

hotel Jussiant

Numisgeer

www.delcampe.net

*houten villa De Herdt in de
 St-Benedictusstraat te Mortsel.
 Buur van de villa van J. De Weerd.*

*Markgravelei nr. 139 ontworpen door J. De
 Belder*

3. Van Putlei nr. 8 Deze opmerkelijke artnouveauwoning met een vleugje Japonisme is ontworpen in 1913 door architect Jules De Lattin voor Antoon Moortgat. Jules De Lattin heeft in 1916

verbouwingswerken uitgevoerd aan een woning van Jacques De Weerd in de Schapenstraat. Jacques De Weerd zat toen in Rotterdam tijdens WOI. Mogelijk was er al samenwerking van vóór WOI.

woning Moortgat

4. Markgravelei 143 De rentenier Pierre Ceulemans geeft in 1911 de opdracht voor een breed herenhuis in art-nouveaustijl (zie inscriptie). Dit gebouw is representatief voor de inspiratie die J. De Weerd zocht in de Brusselse art-nouveau. De voorgevel in natuursteen heeft een rijke ornamentatie van florale en dierlijke motieven. De verluchtingroostertjes aan de gevel herinneren aan het werk van Victor Horta. Dergelijke roosters zijn ook aanwezig op de gevel van de Jan Van Rijswijcklaan nr. 62 een ontwerp van Victor Horta uit 1909. Eén van zijn laatste realisaties van vóór WOI. In 1921 doet J. De Weerd nog een aanvraag voor de bouw van een nieuwe tuinmuur voor dit pand. Jacques De Weerd heeft in 1912 een ontwerp gemaakt van een imposant winkelhuis met aanhorigheden voor de hoek J. Van Rijswijcklaan en de Markgravelei. Dit project is echter niet gerealiseerd. Het is pas in 1922 dat hier twee gekoppelde winkelhuizen met appartementen worden opgericht. Deze zijn in 1972 afgebroken. Op de hoek bevindt zich nog steeds de gekende apotheek Dr. Mann.

Markgravelei 143 J. De Weerd

J. Van Rijswijcklaan 62 ontwerp Victor Horta

*Project hoek Markgravelei-J.
van Rijswijcklaan*

De Markgravelei nr. 146 aan de overzijde vertoont een zekere verwantschap met nr. 143. Het is echter geen ontwerp van J. De Weerdt maar van aannemer-bouwmeester Arthur Bernaerts die in de buurt heel wat panden heeft gebouwd. Na mijn bezoek aan het interieur zag ik wel sterke decoratiegelijkenissen zoals bij de woningen van J. De Weerdt. Dit voornamelijk in de schrijnwerkerij, glasramen en gipsdecoratie.

Voorgevel Markgravelei nr. 146

slangenkop aan de trappaal. Deze komen ook vaak voor bij woningen van J. De Weerdt.

glasramen Markgravelei 146

glasramen Markgravelei 146

5. Jan Van Rijswijcklaan J. De Weerd heeft voor de Jan Van Rijswijcklaan nog twee opmerkelijke prachtige herenhuisen ontworpen. Naast het winkelhuisproject met de hoek van de Markgravelei was er nog een bouwaanvraag voor een herenhuis in neo-griekse stijl. Opdrachtgever was ook Pierre Ceulemans. Er werd geen gebruik gemaakt van de bouwaanvraag zodat ze op 26 juli 1913 nietig werd verklaard. Merkwaardig is dat Pierre Ceulemans aan architect Octave Lauwaert vraagt in 1911 om het hoekhuis te ontwerpen met de Lange Lozanastraat. Hij was de zoon van Hippolyte Lauwaert, een aannemer uit Berchem. Deze heeft ook het hoekhuis met de Lockaertstraat gebouwd (nu interieurinrichting Van Staeyen). Was hij ook een medewerker op het kantoor De Weerd?

renteniershuis in neo-grieksestijl
Foto 18) winkelpand op de hoek J. van Rijswijcklaan-
Rijswijcklaan-Lge. Lozanastraat door O.
Lauwaert.

winkelpand op de hoek J. van Rijswijcklaan-
Lange Lozanastraat door O. Lauwaert.

Op de Jan Van Rijswijcklaan nr. 89 bouwt J. De Weerdts voor de familie Abel Brunein-Serruys van de Cogels-Osylei nr. 3 de villa Mariette. Genoemd naar hun enige dochter Marie Henriette. Zij werd kloosterzuster bij de Zusters Augustinessen (° Antwerpen 12 december 1908 - + Antwerpen 12 oktober 1986) Haar moeder overleed in 1966. Hoogstwaarschijnlijk is toen het mooie huis afgebroken voor het huidige appartementsgebouw.

uit het tijdschrift La Maison moderne. Links
woning Brunein

overlijdensadvertentie

appartementengebouw op de plaats van de woning Brunein

tijdschrift La Maison moderne

De Jan Van Rijswijcklaan in 1930 bij het bezoek van de Koning. Hoogstwaarschijnlijk ter gelegenheid van de Wereldtentoonstelling 1930 foto Felixarchief Foto #62996

6. Verder krijgen we op de Jan Van Rijswijcklaan nr. 188 een art decowoning uit 1922. Deze woning is ontworpen door een leerling van J. De Weerdt, Alfons Van Braekel. Zij hebben in 1921 nog even samengewerkt voor enkele woningen op de Berkenlaan te Wilrijk.

woning Helsmoortel

7. In de wijk zijn er ook een 12 tal woningen gebouwd door architect Edward van Not (1877-1957). Zijn jongere broer aannemer Albertus Van Not heeft ook voor Jacques De Weerd gewerkt.

*4 woningen en winkelpand
ontworpen door Edw. Van
Not*

8. In 1910 ontwerpt J. De Weerd de fraaie hoekwoning met torentje op de hoek van de Generaal Lemanstraat en de Sint-Hubertusstraat te Berchem. Het is nog altijd een blikvanger. Het art nouveau houtwerk is nog altijd grotendeels het originele. Tijdens de beschieting van Antwerpen op 7-8 oktober 1914 is het huis zwaar beschadigd geworden.

9. Op de hoek van de Jennevalstraat en de Uitbreidingstraat stond tot januari 1989 ook een fraai winkelpand met veel art nouveau versieringen in natuursteen. Het is spijtig genoeg afgebroken. Gelukkig heb ik het art nouveau smeedwerk van de voordeur en de dakkam van de traptoren kunnen redden uit de afbraak. Het hangt nu in mijn tuin samen met ander fraai smeedwerk.

Winkelhuis tijdens de afbraak in 1989

Het hoekhuis als kruidenierszaak in 1952.

smeedwerk deurgrille en dakkam

10. Belgiëlei 200-202

In 1907 ontwerpt J. De Weerdts twee gekoppelde burgerhuizen in art-nouveau voor de familie Thiébaud en Coquilhat. Het nr. 202 heeft een smeedijzeren voordeur vervaardigd door de Lierse kunstsmid Lodewijk Van Boeckel. In pand bevindt zich het atelier van de kunstenaar Dr. Hugo Heyrman. In 1974- '75 heeft hij het kruispunt Mechelse Steenweg-Belgiëlei telkens in een ander seizoen geschilderd. De werken hangen nu op de 13de verdieping van het nieuwe Provinciehuis.

art-nouveaugevels Belgiëlei 200-202

voordeur Belgiëlei nr 202

drie seizoenen door kunstschilder Dr Hugo Heyrman (collectie Provinciebestuur Antwerpen)

Geraadpleegde bronnen en foto's.

Herinventaris onroerend erfgoed, Bouwaanvragen en fotoarchief van het Felixarchief, eigen archief, archief St-Willibrordusparochie, foto's Jo Braeken ea.

- PERON Evi 1999: *Art nouveau-architectuur in Antwerpen: het oeuvre van bouwmeester Jacques De Weerd (1867-1942)*, onuitgegeven licentiaatverhandeling Katholieke Universiteit Leuven.
- VAN DYCK Ursula 1996: *Jacques De Weerd 1868-1942*, onuitgegeven licentiaatverhandeling, Universiteit Gent.

Met dank aan: Marcel Windey, Hans Housen.

Hieronder uitnodiging 1-2 oktober herdenkingsweekend J. De Weerd

En om af te sluiten.

Wanneer deze Hertoghe Actueel verschijnt, is de nieuwe koning van het Verenigd Koninkrijk, King Charles III volop bezig met zijn Blijde Intredes.

Op 24 en 25 mei 1952 heeft Koning Boudewijn zijn Blijde Intrede gedaan in Antwerpen. In het fotoarchief van het Felixarchief bewaart men een mooie fotoreeks over deze gebeurtenis. De foto hierbij is genomen op de Koningin Elisabethlei ter hoogte van het huidige Parkhuis van de Provincie. Gouverneur Declercq wacht de koning op. Rechts ziet u de woning van Dokter Van Bogaert en daarnaast een herenhuis dat inmiddels is afgebroken.

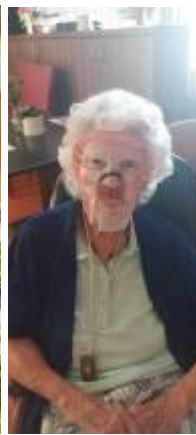
Blijde Intrede Koning Boudewijn in 1952 Felixarchief foto#3204

Aanvullingen of opmerkingen op deze rubriek zijn steeds welkom.

email: Alex.elaut@proximus.be of tel: 0478 311253

© Alex Elaut

SEPTEMBER in beeld

Afscheid van Queen Elizabeth II (1926-2022)

“May flights of Angels sing thee to thy rest. Met die woorden neemt de Britse koninklijke familie afscheid van de overleden koningin Elizabeth II. Maandagavond werd zij tijdens een besloten ceremonie naar haar laatste rustplaats gebracht. De bijzetting was in de King George VI Memorial Chapel in Windsor. Ze rust er naast naar man, prins Philip, en haar ouders, koning George VI en koningin-moeder Elizabeth, en haar zus Margaret.

“In liefdevolle herinnering aan Hare Majesteit de Koningin.”

Activiteitenkalender

*Graag een planning van de maand op je kamer?
Hang deze gerust op om mee te zijn.*

dag	datum	uur	activiteit
Maandag	3 oktober	15u00	Bingo in de Nottebohmzaal (uitzonderlijk)
Dinsdag	4 oktober	10u00	Kook workshop
		14u30	Klei atelier Mathilde in de Linde*1AB
		15u00	Handwerkclub in de Brabozaal
Woensdag	5 oktober	10u30	Bewegingsgroep in de Nottebohmzaal
		15u00	Smul in café Biart : Verjaardagstaart Fons
Donderdag	6 oktober	10u30	Welness op 1AB *Linde
		14u30	Bloemschikken 2A en gelijkvloers
Vrijdag	7 oktober	10u45	Eucharistie in café Biart
		14u30	André Rieu op groot scherm in de Brabozaal
Maandag	10 oktober	14u30	Bewegingsgroep in de Nottebohmzaal
Dinsdag	11 oktober	14u30	Smul : garnaal kroket
		15u00	Handwerkclub in de Brabozaal
Woensdag	12 oktober	10u30	Bewegingsgroep in de Nottebohmzaal
		14u30	Huis van de mens Gespreksgroep in de Nottebohmzaal Herfst
Donderdag	13 oktober	10u30	Soep maken in de Linde *1AB
		14u30	Herfst crea maken 2A en gelijkvloers
Vrijdag	14 oktober	10u45	Eucharistie in Café Biart
		14u00	Modeshow Donneli's
Maandag	17 oktober	14u30	Bingo in café Biart
Dinsdag	18 oktober	10u30	Bewonersraad in de Nottebohmzaal
		14u30	Creatief atelier in de Linde *1ab
		15u00	Handwerkclub in de Brabozaal
Woensdag	19 oktober	10u30	Bewegingsgroep in de Nottebohmzaal
		14u30	Smul in café Biart : Mini loempia's
Donderdag	20 oktober	10u30	Koffieklets in de Nottebohmzaal
		14u30	Bakken op 2A en gelijkvloers
Vrijdag	21 oktober	10u45	Eucharistie in café Biart

		14u30	Film : Van Gogh documentaire
		19u00	Buurtborrel
Maandag	24 oktober	14u30	Bewegingsgroep in de Nottebohmzaal
Dinsdag	25 oktober	10u30	Welness op 1AB *Linde
		14u30	Pompoenen uithollen *halloween* in de Linde *1AB
		15u00	Handwerkclub in de Brabozaal
Woensdag	26 oktober	10u30	Pompoentaart maken in de nottebohmzaal
		14u30	Smul in Café Biart : Pompoentaart
Donderdag	27 oktober	10u30	Zingen in de Nottebohmzaal
		14u30	Wafels 2A
Vrijdag	28 oktober	10u45	Eucharistie in café Biart
		14u00	Spookwandeling door Antwerpen
Zaterdag	30 oktober	15u00	Bal Mystic Chanson in café Biart
			Inkom 3 euro – inclusief glas cava
Maandag	31 oktober	15u00	Bingo in café Biart

OPGELET: *De planning kan nog wijzigen. Raadpleeg daarom ook de weekkalenders die in de leefgroep omhoog gehangen.*

Hou ook zeker al volgende data vrij:

13 november – Bistrot Nottebohm

(we bekijken de mogelijkheden om de bistrot terug op te starten – meer info volgt)

21 november – concert

25 november – concert

24 november en 1 december – lezing Rubens

Uw artikel in de Nottebohm Actueel?

Dat kan! Stuur het naar animatie@nottebohm.be